

Nr 387.

Av herr **Nilson** i Spånstad **m. fl.**, om vidtagande av vissa åtgärder för en förbättrad upplysning genom rundradio om landsbygden och dess förhållanden.

I nr 3 av Jordbrukarnas föreningsblad i år har agronom Sigurd Örjangård i en artikel behandlat problemet »Radion och landsbygdens folk». — I denna artikel berättar herr Örjangård bland annat, att han föreslagit ledningen för Radiotjänst att sända ut intervjuer med personer i olika landsändar och vid olika tidpunkter rörande skördeutsikterna inom jordbruket. Radiotjänst påpekade då *hösten 1944*, att »senast våren 1943 hölls en större diskussion i detta ämne mellan lantbrukskonsulenter och agronomer.»

Då vi här återge denna passus i herr Örjangårds artikel, är det inte för att vare sig kritisera Radiotjänst eller söka sprida något löjets skimmer över dess verksamhet, som i stort sett är mycket förtjänstfull. Vi ha återgett den för att belysa den brist på sakkunskap rörande landsbygdens och jordbrukets förhållanden, som förefinnes hos den svenska rundradions ledning och dess tjänstemän. Då bristen på sakkunskap är så markant, är det självfallet, att landsbygdens folk inte kan dra den nytta av radions verksamhet, som den borde ha rätt att göra. Kunskapen om jordbruket och landsbygden hos städernas och tätorternas befolkning kan inte heller främjas därigenom.

Det råder en mycket utbredd uppfattning på landsbygden därom, att denna missgynnas vid uppgörandet av programmen för rundradions utsändningar. Så vitt vi kunna bedöma saken, torde det även finnas en mycket god grund för denna uppfattning. Vi vilja inte lasta Radiotjänsts ledning därifrån, ty den besjålas förmodligen av god vilja att söka tillmötesgå de från landsbygdshåll framförda önskemålen. Den har i en för någon tid sedan gjord programförklaring deklarerat sin beredvillighet att tillgodose dessa önskemål. Det heter i denna programförklaring: »absolut enighet råder framför allt beträffande önskvärdheten av att ge landsbygdens aktuella frågor en allsidig belysning i radioprogrammet, att intressera stadsborna för modernäringen och dess utövare och att för landsbygdens ungdom understryka landsbygdens omistliga värden.» Under det senast förflutna året har man också kunnat iakttaga en något starkare aktivitet från Radiotjänsts sida att förverkliga detta programmatiska uttalande, men dessa strävanden ha icke kunnat erhålla tillräcklig effekt, därför att intet synes ha gjorts för att häva den brist på sakkunskap, som vi här ovan påpekat.

I det programuttalande Radiotjänst gjort kunna vi obetingat instämma. De

riktlinjer som uppdragits i detsamma äro just de som man bör följa för att reformera radions verksamhet i det avseende, varom här är fråga. De för landsbygden aktuella problemen böra belysas i radioprogrammet, så att åhörarna få en fyllig och allsidig belysning av dessa. De böra alltså läggas upp så, att stadsbefolkningen får en riktig uppfattning av landsbygdens närings- och kulturliv. Även kabaréprogrammen böra, i den mån de syssla med landsbygdens förhållanden, avpassas så, att detta önskemål i någon mån kan uppfyllas. Vi önska ingalunda, att förbud skall utfärdas mot att skämta med landsbygdsbefolkningen i radio, det kan tvärtom vara nyttigt ibland, men vi ställa det oefftergivliga kravet, att skämtet måste präglas av god smak. Vi kunna inte anse, att exempelvis en sådan visa som »Resultat av plöjningstävlan», som flera gånger framförts i radion, fyller detta krav. Känner man något av den speciella studentmentalitet, som åtminstone förr varit rådande i Uppsala, är det ingenting förvånande, att en akademiker från denna stad är upphovsman till detta andliga missfoster, men det väcker onekligen en smula förvåning, att Radiotjänst anser det vara av sådan kvalitet, att det tagits upp på radioprogrammet. Överhuvud taget tillåtes den urgamla och nästan alltid oäkta bondkomiken att alltför mycket sticka fram bockfoten i radions kabaréprogram. Här ha vi en punkt, där befogad kritik kan riktas mot den annars välskötta radioverksamheten. Av kabaréerna måste lyssnarna bland stadspubliken få den uppfattningen, att landsbygden i sin kulturutveckling inte hunnit längre än till början av förra seklet.

När vi ansluta oss till den uppfattningen, att de aktuella landsbygdsproblemen böra belysas i radio, mena vi inte därmed, att det skulle sändas särskilda program, anpassade just för landsbygdens befolkning. Landsbygdsproblemen böra behandlas som ett led i radions utsändningsprogram i dess helhet. Radioprogrammen skola spegla samhällslivet i alla dess olika fasetteringar. De aktuella frågorna skola inte presenteras för folk inom resp. yrkesgrupper utan för alla lyssnare. Endast på så sätt blir det möjligt att öka kännedomen om levnadsförhållandena inom en grupp hos alla de övriga grupperna. När ett reportage alltså kommer från t. ex. ett mejeri på landsbygden, skall framförandet inpassas i ett allmänt aktuellt sammanhang och göras så intressant, att ingen i onödan behöver stänga av apparaten. Men intressant kan det inte bli, om inte radioreportern på förhand noga tänkt igenom hur det skall läggas upp och om han inte skaffat sig en smula kunskap om mejeribranschen och de förhållanden under vilka den arbetar.

Inom Jordbrukarungdomens förbund har nyligen gjorts en enquête angående önskemålen i fråga om radioprogrammen, och ur herr Örjangårds ovannämnda artikel göra vi följande stickprov.

»Mera reportage från landsbygden. Jordbruksföredrag mera lämpade för de små jordbruken. Låt hemkonsulenterna tala för den landsdel, som de känna till. — Landsbygdens ungdom bör få höras i radioprogrammen. — Väderleks-

rapporten borde under tiden 1/4—30/9 sändas kl. 7 i stället för kl. 8.05. Nyheterna kl. 19 borde framflyttas till kl. 20. — Jordbruksföredragen fler och andra tider och dagar. Fler föredrag för lanthusmödrarna. — Föredragsserier i jordbruksfrågor, jordbrukets förenings- och organisationsfrågor, hem och heminredning, anvisningar om goda filmer. — Reportage från lantbruk regelbundet under hela året belysande aktuella arbeten och problem. — Diskussioner om landsbygdens problem, gärna mellan jordbrukare och icke jordbrukare. — Någon gång en andaktsstund efter kl. 20. — Gör radiopubliken bekant med lantungdomens intressen. Varför inte återkommande entimmesprogram, som länsvis behandla landsbygdens problem? Intervjuer med lanthusmödrar och populära föredrag belysande olika bygders utveckling och ungdomens arbete för ökad trivsel på landsbygden. — Flera jordbruksföredrag och mikrofonbesök på landsbygden. — Referat från större jordbrukstävlingar. — Reportage från husdjursstallar och växtodlingsfält. Uppläsning av bonderomaner efter kl. 20. — Råd rörande lanthemmens ändamålsenliga byggande och inredning. Reportage från lanthem och andelsinrättningar, t. ex. andelstväststugor, mejerier m. m. Frågesport från landsbygdens ungdomsaftnar. Reportage från skörd, slakt, julbak, bondbröllop. Program sådana som 'Vi öppnar ett fönster' vari lantungdom får framträda. Serieprogram om en lantlig familj Björk. Reportage från jordbruksförsök och mönstergårdar. Minst en gång i månaden aktuella jakt- och fiskevårdsföredrag. Radiobilen skall besöka lantungdomens föreningar. En landsbygdsbetonad serie i stil med 'Vi i våran klubb'. Mera jordbruksbetonade teaterpjäser. Helst en gång i veckan lantligt betonade program. — Reportage från landsbygdens skolor, lantmanna- och lantushållsskolor samt folkhögskolor. Skådespel i vilka landsbygden framställs i en rätt dager.»

Ur denna rika provkarta bör Radiotjänst kunna hämta åtskilliga goda uppslag. Om de här framförda önskemålen bli tillgodosedda, skulle också båda de övriga punkterna i Radiotjänst ovan återgivna programförklaring komma till sin rätt. Då skulle intresset väckas hos stadsbefolkningen för moderneringen och dess utöware, och då skulle också i radioprogrammen för landsbygdens ungdom understrykas landsbygdens omistliga värden.

Radion har blivit en kulturpåverkande faktor av yppersta rang. Dess röst når ut till praktiskt taget varje hem i vårt land. Dess förmåga att påverka mentalitet, tänkesätt och levnadsvanor är oerhörd. Det är därför av yttersta vikt, att dess program ordnas så, att alla olika områden av samhällslivet bli lika väl tillgodosedda. Landsbygden kan inte få fortsätta att för all framtid få spela Askungens roll. Snart måste den få vidröras av det trollspö, som kan omvandla den till den fagra prinsessan. Ty landsbygdens historiska och kulturella värden för att inte tala om de materiella kunna gott mäta sig med städernas. Felet är bara, att dessa värden inte gjorts levande för hela det svenska folket. Både press, litteratur, teater, film och även radio dirigeras från städerna,

enkannerligen Stockholm. De personer, som äro verksamma på dessa områden av kulturlivet, äga dålig kontakt med och bristfällig kännedom om de former, vari landsbygdsbefolkningens liv är stöpt, och om innehållet i dessa. De kunna icke föreställa sig, att landsbygdens kulturliv till både form och innehåll kan uppvisa värden, som i många fall icke behöva stå städerna efter. Den bristande kunskapen om landsbygden alstrar hos städernas tongivande skikt en uppfattning om landsbygden, som låter den framstå som något efterblivet och smått löjligt. Och genom den påverkan på de breda massorna som pressen och filmen m. fl. utöva smittar denna uppfattning av sig hos dessa.

Vi anse det därför nödvändigt, att stadsbefolkningen snarast bibringas en bättre och riktigare kännedom om landsbygden och dess folk. I detta avseende kan radion uträtta oerhört mycket, om den i sin verksamhet ville beakta och förverkliga de önskemål, som här framlagts. Och vi anse det också nödvändigt, att landsbygdsbefolkningen erhåller ännu bättre valuta för licensavgiften än vad den hittills kunnat få.

För att dessa reformplaner skola kunna genomföras måste erforderlig sakkunskap ställas till Radiotjänsts förfogande vid planläggningen av programmen och vid deras utarbetande. Sveriges lantbruksförbund har föreslagit en permanent kommitté av fackligt kunniga och kulturellt betonade personer från jordbrukets miljö som rådgivare åt Radiotjänst. En sådan utväg kan givetvis äga vissa fördelar, men vi anse den dock ingalunda vara idealisk. En sådan kommitté kan dra upp vissa principiella riktlinjer för radioprogrammens utformning, men däremot endast undantagsvis med Radiotjänsts ledning eller tjänstemän diskutera konkreta programfrågor. Det kommer nämligen alldeles säkert att visa sig svårt att samla kommittéledamöterna till sammanträde så ofta, att de kunna hålla fortlöpande kontakt med programarbetet. Och det är just detta senare, som är kärnpunkten i de här skisserade reformplanerna. En bättre metod vore enligt vår mening om i Radiotjänst anställdes en tjänsteman med relativt hög tjänsteställning för att fylla de uppgifter, som skulle åligga den av lantbruksförbundet föreslagna kommittén. Denna tjänsteman skulle äga god kännedom om jordbruket och landsbygden samt om de föreningsrörelser av skilda slag, som nu bilda ett så framträdande inslag i landsbygdens ansikte. Han borde också äga god kontakt med ledningarna för riksorganisationerna inom landsbygdsbefolkningens ekonomiska och kulturella föreningsrörelser. På så sätt skulle han kunna bli en god förbindelseman mellan Radiotjänst och dessa organisationer samt använda sin sakkunskap vid planläggningen och utformningen av radioprogrammen. Om arbetsbördan skulle bli för stor för en man, vilket är mycket tänkbart, borde han erhålla en eller flera medhjälpare med ungefär likartade kvalifikationer men i tjänsteställning underställda honom. Som en ytterligare förstärkning av den sakkunskap, Radiotjänst bör erhålla, kan man tänka sig en utökning av antalet landsbygdsrepresentanter i radions programråd, där landsbygden är mycket underrepresenterad.

Med anledning av vad som ovan anförts få vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att Kungl. Maj:t hos styrelsen för aktiebolaget Radiotjänst gör hemställan om att hos Radiotjänst erforderlig personal anställas med de kvalifikationer och den tjänsteställning, som i motionen antytts, för att sköta de uppgifter, som i densamma angivits.

Stockholm den 23 januari 1946.

Hj. R. Nilson
i Spånstad.

Gustaf Svensson
i Vä.

Harald Johnsson
i Skoglösa.

Ivar Johansson
i Mysinge.

Anders Pettersson,
Dahl.

Nils G. Hansson
i Skegrie.
